

RIS.5240

Bestemmingsplan herinrichting Schoonebeekerdiep

Richtlijnen voor de milieueffectrapportage

27 september 2011

1. Hoofdpunten van het MER

Het Waterschap Velt en Vecht heeft het voornemen het huidige Schoonebeekerdiep tussen km. 5,5 en km 20,8 opnieuw in te richten als waterbergingsgebied voor de berging van 800.000 m³ water. Voor de herinrichting wordt een bestemmingsplan opgesteld. Hiervoor wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. De 5 e Gemeente Emmen is bevoegd gezag in deze procedure.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie') beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een onderbouwing van de probleem- en doelstellingen van het voornemen, alsmede de begrenzing van het plan- en studiegebied;
- inzicht hoe andere gebiedsopgaven (bijvoorbeeld ten aanzien van waterkwaliteit, natuur, landschap, cultuurhistorie en recreatie) worden meegenomen en invulling (kunnen) krijgen;
- een beschrijving van het voornemen en de alternatieven die eerder zijn onderzocht en zijn afgefallen, alsmede de (milieu-)overwegingen die daarbij een rol hebben gespeeld;
- de mate van doelbereik en een beschrijving van de gevolgen van het voornemen voor 20 bodem en water, natuur, landschap en cultuurhistorie en hinder.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de informatie opgenomen in de Notitie reikwijdte en detailniveau (Notitie R&D). Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in deze Notitie R&D voldoende aan de orde komen.

2. Probleem- en doelstellingen en beleidskader

2.1 Probleem- en doelstellingen

Presenteer in het MER de aanleiding voor de herinrichting, de problemen die er mee opgelost moeten worden en de geformuleerde doelstellingen. Beschrijf de relatie met andere aangewezen waterbergingsgebieden, zoals opgenomen in de deelstructuurvisie 'Aa 5 nwijzing van waterbergingsgebieden in Zuid-Drenthe' van de Provincie Drenthe (2009).

Geef aan welke afwegingen ten grondslag hebben gelegen aan de geformuleerde randvoorwaarden voor de herinrichting. Betrek daarbij de hoeveelheid water die geborgen zal worden in de Duitse Überschwemmungsgebiete langs de Grenz Aa en de bergingsopgave die geprojecteerd is in het gebied Weijerswold.

Geef inzicht in de andere wateropgaven (denk aan realisering Goede Ecologische Potentieel) en de gebiedsopgaven ten aanzien van natuur, landschap, cultuurhistorie en recreatie. Geef aan in welke mate en hoe deze opgaven worden meegenomen en invulling krijgen binnen het voornemen¹.

¹ Tijdens het locatiebezoek is aangegeven dat het bestemmingsplan het mogelijk zal maken dat het Waterschap maatregelen kan treffen in het kader van de Kaderrichtlijn Water en het Nationaal Bestuursakkoord Water

Beschrijf de doelen van het voornemen zo concreet mogelijk zodat ze een rol kunnen spelen bij de verkenning van het doelbereik en bij het verhelderen waarom andere oplossingen buiten beschouwing zijn gelaten.

2.2 Beleidskader en besluitvorming

Geef aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is voor het voornemen en of het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen.

Tijdens het locatiebezoek is aangegeven dat de gemeente Emmen bezig is een gebiedsvisie te ontwikkelen. Ook worden planologische procedures in Duitsland doorlopen. Geef aan hoe de ontwikkeling van de gebiedsvisie van de gemeente Emmen en de planologische procedures in Duitsland inhoudelijk en in de tijd interfereren en afgestemd worden met de onderhavige m.e.r.- en besluitvormingsprocedure voor het bestemmingsplan.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Voorgenomen activiteit

Maak bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit onderscheid in de voorgenomen activiteit voor zover die direct tot uitvoering komt en het deel dat later gerealiseerd wordt, en waarvoor het bestemmingsplan alleen de kaders stelt.

Geef inzicht in de hydrologische uitgangspunten voor de vormgeving van de activiteit. Denk daarbij aan:

- de breedte en diepte van het winterbed en de ligging ervan ten opzichte van het huidige Schoonebeekerdiep;
- de uitgangspunten voor het vegetatiebeheer van het winterbed en hoe wordt omgegaan met het risico van verruiging²;
- de uitgangspunten voor stroomsnelhedenbeheer en hoe wordt omgegaan met het risico van stilstaand water³;
- wat er met de bestaande stuwen en bijbehorende overstorten gebeurt en de uitgangspunten voor de regeling van het peilbeheer⁴.

Beschrijf daarnaast:

- de benodigde hoeveelheid grondverzet en op welke wijze de grond zal worden (her-) gebruikt (grondbalans);
- de ruimte gereserveerd voor recreatieve maatregelen en de aard van deze maatregelen.

Geef op kaart inzicht in:

- de begrenzing van het plan- en studiegebied en de motivering daarvoor;
- de ligging van de bebouwing en gevoelige gebieden qua natuur, landschap, cultuurhistorie en recreatie.

(WB21). Recreatiemaatregelen maken geen onderdeel uit van het onderhavige initiatief. Wel zal het Waterschap, in afstemming

met de gemeente Emmen, hiervoor ruimte reserveren.

² Vergetatieverruiging zal kunnen leiden tot weerstandsverhoging wat gevolgen kan hebben voor de hoeveelheid water die geborgen kan worden.

³ Zie de inspraakreactie van H.J. Ensink

⁴ In de zienswijze van het Vechteverband is als randvoorwaarde geformuleerd dat de afwateringssituatie van de Grenz Aa aan de Duitse zijde niet mag verslechteren. Geef in het MER aan welke eisen dit stelt aan het peilbeheer.

Geef inzicht in de fasering van de herinrichting en hoe deze fasering zich verhoudt tot die van de herinrichting van andere delen van het Schoonebeekerdiep, dat wil zeggen de gebieden buiten het onderhavige projectgebied.

3.2 Alternatieven

De Commissie onderschrijft de aanpak waarin, naast de huidige situatie en de autonome ontwikkeling daarin, het voornemen als enig alternatief wordt uitgewerkt. Geef een beschrijving van de alternatieven die eerder zijn onderzocht en zijn afgefallen. Ga daarbij specifiek in op het zogenoemde 'O+'- en 'diepe beek'-alternatief, genoemd tijdens het locatiebezoek, en de alternatieven genoemd in de zienswijzen⁵. Geef inzicht welke overwegingen (bijvoorbeeld ten aanzien van doelbereik, milieueffecten en kosten) daarbij een rol hebben gespeeld.

3.3 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

Beschrijf de bestaande milieusituatie en de milieugevolgen van het voornemen voor het gehele Schoonebeekerdiep. Voor het voornemen dienen de milieugevolgen van de onderdelen die direct tot uitvoering komen in meer detail beschreven te worden dan voor de nog niet in detail uitgewerkte plannen die in de toekomst via een wijzigingsbevoegdheid gerealiseerd zullen worden. Gebruik bij de bepaling van de milieugevolgen de ervaringen opgedaan bij de pilot Blick-Klaassen.

Onderbouw de keuze van de rekenregels/-modellen voor bepaling van de milieugevolgen. Ga ook in op de onzekerheden in de bepaling. Onderscheid daarbij onzekerheden in de gehanteerde rekenregels/-modellen en de kwaliteit van (input-) gegevens. Vertaal dit in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen en geef aan wat dit betekent voor het doelbereik, de toetsing aan wettelijke vereisten en de vergelijking van de alternatieven. Geef aan op welke wijze en wanneer na realisering van het initiatief de daadwerkelijke gevolgen gemonitord worden, en welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn als projectdoelen in de praktijk niet gehaald worden en/of toch niet aan wettelijke vereisten wordt voldaan^{6,7}. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de verruiging van de vegetatie bij achterblijvend (effect van) beheer.

Maak bij de beschrijving helder onderscheid tussen:

- de milieugevolgen tijdens de aanleg- en gebruiksfase;

⁵ In de zienswijze van LTO-Noord wordt melding gemaakt van een meer technisch alternatief waarbij de bestaande stuwen blijven bestaan en waar ter hoogte van deze stuwen kades dwars op het beekdal worden gecreëerd, en in de zienswijze van dhr. H.J. Ensink, wordt melding gemaakt van een plan van de zogenoemde Resonanzgruppe.

⁶ Dit sluit aan bij de adviezen van de Commissie Elverding. Met de oplevertoets wordt ook invulling gegeven aan de (tot op heden veelal niet nagekomen) verplichting tot evaluatie van een MER (artikel 7.39 t/m 7.42 van de Wet milieubeheer).

- de mate van doelbereik in relatie tot de milieugevolgen.

4.2 Water

Beschrijf het hydrologische systeem van het Schoonebeekerdiep en de relaties met de omliggende watersystemen. Presenteer de effecten van het voornemen op peilwijzigingen bij maatgevende afvoer en onder droge en natte omstandigheden, als ook op peilverloop, grondwaterstanden en debieten.

In de zienswijze van de LTO-Noord is aangegeven dat het met het uitgangspunt 0,90 m drooglegging bij 50 % afvoer voor het 10 % laagste maaiveldniveau in alle wateren niet ondenkbaar is dat slootpeilen en daarmee grondwaterpeilen hoger worden dan ze nu zijn. Van10 uit landbouwkundig perspectief zou dat een verslechtering van de productieomstandigheden betekenen. In de notitie Reikwijdte en Detailniveau is aangegeven dat de huidige landbouwkundige situatie niet mag verslechteren. Breng daarom in het MER in kaart wat de veranderingen zullen zijn in de peilen in zowel oppervlaktewater als grondwater in het landbouwkundig gebied dat op het Schoonebeekerdiep afwatert, en wat dit betekent voor de landbouwkundige situatie.

Geef aan of na ingebruikname van het bergingsgebied het voornemen gevolgen heeft voor de grond en oppervlaktewaterkwaliteit. Beschrijf met welke maatregelen en op welke termijn het Goede Ecologische Potentieel (GEP) in de beek gehaald kan worden.

4.3 Natuur

Geef aan welke gevolgen het voornemen heeft op de eco(hydro)logische relaties binnen het studiegebied, zowel positief als negatief. Geef aan voor welke soorten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen betekenen voor de nu aanwezige populaties. Beschrijf in geval van negatieve effecten mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen.

Gebiedsbescherming

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op (beschermde) natuurgebieden, zoals de Natura 2000-gebieden Bargerveen, Dalum-Wietmarscher en Georgdorfermoor, en de ecologische hoofdstructuur (EHS). Geef per gebied de status aan en richt op basis daarvan de effectbeschrijving in.

De Commissie adviseert de mogelijke beïnvloeding te beschrijven aan de hand van een eco(hydro)logische systeembeschrijving van het Schoonebeekerdiep. Geef, indien aanwezig, aan welke relaties het eco(hydro)logisch systeem van het Schoonebeekerdiep heeft met het watersysteem van nabijgelegen Natura-2000 gebieden. Onderbouw, indien aan de orde, de afwezigheid van deze relaties.

Onderzoek of er gevolgen voor de Natura 2000-gebieden mogelijk zijn. Is op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor de Natura 2000-gebieden, geldt dat een Passende beoordeling opgesteld moet worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied⁷.

⁷ Beschrijf, indien gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, voor de Natura 2000-gebieden:

- de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende soorten en habitats en of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit van habitattypen en leefgebieden voor soorten;
- de actuele en verwachte populatieomvang van soorten aan de hand van meerjarige trends.

Bij plan-MER moet deze Passende beoordeling onderdeel uitmaken van het MER⁸.

Onderzoek, indien van toepassing, in de Passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast⁹.

Beschrijf voor de EHS in en rond het plangebied de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek of en zo ja welke gevolgen het initiatief op deze kenmerken en waarden heeft.

Soortenbescherming

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied en geef aan tot welke categorie deze soorten behoren. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen op de standplaats (planten) of het leefgebied (dieren) van deze soorten en bepaal in hoeverre verbodsbepalingen¹⁰ mogelijk overtreden worden. Beschrijf mitigerende maatregelen die de aantasting kunnen beperken of voorkomen. Maak aannemelijk dat voor de met het bestemmingsplan beoogde ontwikkelingen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet kan worden verkregen.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

Geef aan hoe het landschap samenhangt met de ontginnings- en bewoningsgeschiedenis en het (vroegere) watersysteem van het gebied, en welke landschappelijke kenmerken hiervan het resultaat zijn.

Beschrijf:

- de visueel-ruimtelijke karakteristiek van het plangebied;
- welke landschappelijk of cultuurhistorisch belangrijke patronen en elementen op welke locatie(s) in het plangebied voorkomen;
- wat de kenmerken van deze belangrijke patronen en elementen zijn, hoe deze functione(e)r(d)en en hoe zij samen hangen.
- de effecten van het voornemen op deze elementen, op de visueel-ruimtelijke karakteristiek en op de samenhang met de bewonings- en ontginningsgeschiedenis en het (vroegere) watersysteem.

Geef aan of en hoe het voornemen bijdraagt aan het realiseren van nieuwe landschappelijke kwaliteiten.

Neem in het MER een beschrijving op van de archeologische verwachtingswaarden. Wanneer uit bureauonderzoek blijkt dat er mogelijk archeologische vindplaatsen 5 aanwezig zijn dan dient door veldonderzoek te worden vastgesteld of dit inderdaad zo is. Uit het MER moet blijken wat de omvang en begrenzing van eventuele archeologische vindplaatsen is en of deze behoudenswaardig zijn¹¹. Indien er mogelijk archeologische waarden door het voornemen beïnvloed worden, dienen die

⁸ Gebruik voor de mogelijke effecten op de Duitse Natura 2000-gebieden de Duitse implementatie van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn als toetsingskader

⁹ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn. Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogeheten ADC-toets met succes wordt doorlopen.

¹⁰ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

¹¹ Hiertoe dienen voor het MER de onderzoeksstappen 'bureauonderzoek', 'inventariserend veldonderzoek karterende fase' en 'inventariserend veldonderzoek waarderende fase' te worden doorlopen, voorzover de resultaten van de voorafgaande onderzoeksstap hier aanleiding toe geven.

waarden door inventariserend veldonderzoek verder in beeld te worden gebracht voor die plaatsen waar gegraven wordt. Beschrijf - indien aanwezig - hoe negatieve effecten op karakteristieke landschappen, cultuurhistorische waarden en archeologische resten voorkomen of beperkt zullen worden.

De Commissie adviseert om de karakteristieken van het landschap, en de effecten van het voornemen daarop, te visualiseren.

4.5 Bodem

Ga in op de huidige bodemsamenstelling en -kwaliteit^{12,13}. Betrek daarbij in ieder geval de aanwezigheid van cadmium die van nature in de ondergrond voorkomt en de eventuele aanwezigheid van bodemverontreiniging ter plaatse van (voormalige) locaties voor oliewinning. Bespreek welke consequenties deze bodemsamenstelling en -kwaliteit heeft voor de herinrichting. Ga in op mogelijke gevolgen of verstoringen bij de aanlegfase, bijvoorbeeld het risico dat grondverzet leidt tot verspreiding van aanwezige verontreiniging.

4.6 Gevolgen voor functies

Geef aan in welke mate door het voornemen invloed heeft op:

- het landbouwkundig grondgebruik en bedrijfsvoering;
- de delfstoffenwinning (olie);
- de reeds aanwezige en eventuele toekomstige bewoning;
- de bereikbaarheid voor recreanten.

Beschrijf mogelijke mitigerende maatregelen.

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieu-informatie', 'vorm en presentatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

¹² Bijvoorbeeld de aanwezigheid van cadmium die van nature in de ondergrond voorkomt en de eventuele aanwezigheid van bodemverontreiniging ter plaatse van (voormalige) locaties voor oliewinning